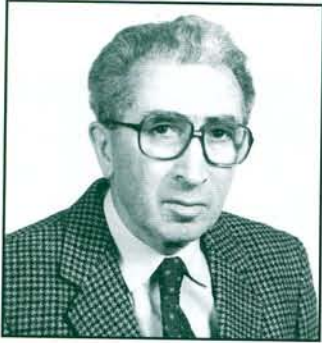

A mesterek Mestere

„Arról van szó, ha te szólsz, ne lohadjunk,
de mi férfiak férfiak maradjunk
és nők nők – szabadok, kedvesek
S mind ember, mert az egyre kevesebb... (J. A.)

**Bálint Andor professzor,
a magyar növénynevelők doajene, 85 éves**

Ez év június 1-jén Bálint Andor professzor urat a mai magyar növénynevelők szeretett és tisztelt mesterét, oktatóját Gödöllőn, a Szent István Egyetemen bensőséges ünnepség keretében köszöntötték 85. születésnapja alkalmából. (A Szerk.)

Bálint Andor professzor meghatározó egyénisége a XX. század második felének magyar agrár felsőoktatásában, azon belül is a növénygenetika és növénynevelés oktatásának és a szakterület tudományos utánpótlása nevelésének. Ezek tanultak tankönyveiből, százak végeztek szakmérnöki kurzusain, közel százán (85 fő) doktoráltak tanszékén, továbbá irányításával 16-an szereztek kandidátusi fokozatot. Bálint professzor akadémikusokat, professzorokat, kutatóintézeti igazgatókat, Fleischmann-, Állami-, és Széchenyi-díjas nevelőket nevelt, vagy indított el pályájukon. Tanítványai eredményeiben és sikereiben visszatükröződik az az útravaló, melyet emberségben és humánumban tőle útravalóul kaptak.

Régen, nagyon régen született, akkor, amikor még létezett a nagy Magyarország, bár már nem sokáig, hiszen születése után 2 héttel következett be a Trianoni tragédia. Három fiútestvérrel szegénységben éltek egy jársági kis faluban. Az Andor nevű fiú képességeire a szentmártonkátai plébános úr azonnal felfigyelt, aki az elemi népiskola elvégzése után papot szeretett volna belőle faragni. Családja azonban ehhez nem járult hozzá, így igazi jászként tanulmányait Jászberényben folytatta. Hamar kapcsolatba került a mezőgazdasággal, mert nyarait tiszavárkonyi, vezsényei és kiskunfélegyházi rokonoknál töltötte, ahol mindenféle mezőgazdasági munkát végzett. Első sikerét nagybátyjánál érte el, aki szakértelmét úgy nyugtázta, hogy „teljes értékű kocsis vagy”.

A tehetséges fiú előtt többféle pálya kínálkozott. Humán beállítottságának ismerték, verseket, novellát írt, hobbjá a pszichológia és a realista regény volt. Teichmann Vilmos burgonyanevelővel Tornospálcán való találkozását kö-

vetően döntötte el, hogy a mezőgazdasági pályát választja. Továbbtanulásához száz pengő hibádzott, melyet félegyházi nagybátyja pótolta egy borjú eladásával. Hát az indulás bizony nehéz volt, de a folytatás sem lett könnyebb.

1939-ben kezdte tanulmányait a budapesti József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Mezőgazdasági Osztályán. A zsidótörvények miatt a vizsgáinak egy részét sárga csilaggal kellett letennie, de sohasem tapasztalta ennek hátrányát professzorainál. Két év után, 1941-ben munkaszolgálatra hívták be, hidász kiképzést kapott, majd 1942-ben a keleti frontra került akkor, amikor Horthy István a kormányzó fia tragikus balesetet szenvedett. Hamarosan, a doni áttörés után 1500 km-es út állt előtte hazáig. 1943-ban újra beiratkozott az egyetemre, de 1 év után, 1944-ben újra be kellett vonulnia. Ekkor azonban már átszökött a szovjet csapatokhoz, akik a front mögé kísérték és elengedték. Ez az egy évtized sötét időszaka volt az életének, melyet csak tetézt, hogy édesapja és két öccse Auswitzban meghaltak. Ő túlélte a borzalmakat egy flekkfusszal és egy repeszszilánkkal a fejében.

Miután felépült, a már teljesen árva Andor fiú Kiskunfélegyházára ment nagybátyjához, aki most is kisegítette.

Bálint Andor, Mesch József, Bányai László és Barabás Zoltán
(Tápiószele, 1960-as évek)

Földosztó lett a földreform idején, majd befejezte az egyetemet Budapesten 1946-ban. Egy reggel – a borbély üzletben sorára várva – olvasta az óvári hirdetést az újságban, Villax Ödön professzor felsőfokú növénynevelő tanfolyamáról. Jelentkezett és nem engedte magát lerázni. Felvették és ezzel 1947-ben indult el növénynevelői pályafutása, melynek jelenleg 58 éves évfordulóját is ünnepelhetjük.

Az örökléstant, növénynevelést és -termesztést kiváló professzoroknál (Szabó Zoltán, Dobi Géza, Surányi János) hallgatta a „József Nádoron”, mely megfelelő alapot adott a továbbképzéshez. A tanfolyamon nemzetközi szintű és naprakész ismereteket kapott, hiszen olyan nagyszerű tudósok és nevelők oktatták, mint Villax Ödön, Györfly Barna, Berzsényi Janosits László, Kiss Árpád, Böjtös Zoltán, Grüber Ferenc, Fleischmann Rudolf, Teichmann Vilmos, vagy Sedlmayer Kurt. Szobatársa Beke Ferenc, későbbi Kossuth-díjas búzanemesítő volt.

Az ambiciózus fiatalember – a növénynevelő diploma megszerzését követően – 1947-ben Budapestre, a Györfly Barna által vezetett Növény Örökléstani Kutató Intézetbe került, majd egy évvel később doktorált. Disszertációjának témája „A heterózis elmélete, jelentősége és eredményei a paradicsomnevelésben” volt.

A gödöllői Agrártudományi Egyetemre 1950-ben került (Budapesti székhellyel), ő lett a Kertészeti Kar Agrobiológiai Tanszékének vezetője, majd 1954-ben átvette az akkor már Gödöllőre települt Agrártudományi Egyetem Növénynevelési Tanszékének vezetését, ahol genetikán kívül származástant is oktató. Doktori disszertációja alapján 1952-ben megkapta a kandidátusi fokozatot, és kinevezték az egyetem rektorhelyettesévé (1953–55). A biológiai tudományok doktora fokozatot 1969-ben szerezte meg „A kukorica nevelés egyes elméleti és módszertani kérdései” című disszertációjával.

Balról jobbra: Bálint Andor, Márkus Ferenc, Kovácsné Schneider Magdolna, Kovács Károly és Balla László (Gödöllő, 1960)

Doktori diploma átvétele; balról a harmadik Bálint Andor (Budapest, 1948)

Asztaltársaság; Bálint Andorral szemben – többek közt – Vida Gábor, Sík Tibor és Barabás Zoltán

85 évesen a növénynevelők idei vándorgyűlésén
(Karcag, 2005. június)

A Professor Úr 31 éven keresztül, 1985-ig vezette a tanszékét, 1990-ben, 70 évesen ment nyugdíjba. Azonban most, 2005-ben is, amikor oktatói pályafutásának 55 éves, professzori kinevezésének 52 éves jubileumát is ünnepeljük, éppen olyan agilitással jár ki Budapestről az egyetemre és töretlen fiatalos kedvvel végzi munkáját, oktatja az általa meghirdetett tárgyakat mint azt tette az ötvenes, hatvanas, hetvenes, nyolcvanas vagy kilencvenes években. Fél évszázad óriási idő egy professzor életében, hiszen több generációt nevelhetett és indíthatott útnak. Az alábbiakban a teljesség igénye nélkül szeretném összefoglalni azokat a legfontosabb momentumokat, melyek iskolateremtő munkásságát legjobban fémjelzik.

Kilenc könyvet írt az öröklés és származástan, valamint a növénynevelés diszciplínákban, melyek közül néhány több kiadást is megért (pl. „Az öröklés és származástan alapjai” Mg. Kiadó 1964, 1967, 1974). Hazai viszonylatban egyedülálló műnek számítanak a „Vetőmagtermesztés genetikai alapjai” vagy a „Gazdasági növényeink produkció genetikája” című munkái. Egyedül és társszerzőkkel összesen 13 jegyzetet írt, melyek közül néhány (pl. Heterózisnevelés, Bevezetés a növénynevelésbe) ma is kötelező tananyag a legtöbb agrárfelsőoktatási intézményben.

Tizenhat aspiránsa (ösztöndíjas, levelező) védett sikerrel, melyek között olyan nevek szerepelnek, mint Sárvári István, Menyhért Zoltán, Dudits Dénes, Mozsár Kálmán, akik meghatározó egyéniségek lettek a hazai agrártudományoknak. 1958 és 85 között az általa vezetett tanszéken 85 egyetemi doktori disszertáció készült. A doktoranduszok közül többen neves kutatókká váltak. Ilyennek tekinthetjük például Bócsa Ivánt, Belea Adoniszt, Sváb Jánost, Balla Lászlót, Márkus Ferencet, Sutka Józsefet, Miseta Vendelt, Szunics Lászlót, Vágó Mihályt, Lelley Tamást, Kertész Zoltánt, Eőri Terézt, Bedő Zoltánt, Csizmadia Sándort, Nagy Bélát, Haj-

dú Editet, Láng Lászlót, Velich Istvánt, Matuz Jánost, Menyhért Zoltánt, Szundy Tamást, Veisz Ottót, Polhammer Ernőné, Pauk Jánost és többek között e sorok íróját is. Őt tanítványból akadémikus lett (Bócsa Iván, Dudits Dénes és Heszky László az MTA rendes tagjai, Bedő Zoltán és Mátyás Csaba az MTA levelező tagjai).

A magyar növénynevelés utánpótlás nevelése és biztosítása érdekében elévülhetetlen érdemeket szerzett a „Növénygenetikus” 2 éves szakmérnök tanfolyam elindításával és 3 évtizedes következetes megszervezésével, melyen 1960 és 1985 között 130-an szereztek diplomát. Azok, akik az előbbi csoportok egyikébe sem sorolhatják magukat, biztosan találkoztak Bálint professzorral, mint opponenssel, kandidátusi vagy doktori védésük során. Nyugodtan állíthatjuk, hogy Bálint professzor szakterületünk diszertációinak legnépszerűbb bírálója – még napjainkban is. Ez talán annak köszönhető, hogy bírálatában a fő hangsúlyt nem a hibákra és hiányosságokra, hanem a dolgozat eredményeire és értékeire helyezi.

Professzor Úr már napjainkig is egy emberöltőnyi időt töltött el a gödöllői Egyetem Genetika és Növénynevelés Tanszékén. Tanítványai eredményeiben és sikereiben visszatükröződik az az útravaló, melyet emberségben, humánumban tőle kaptak. Ezt a teljesítményt értékelték azok a kitüntetések, melyekkel a nyugdíjba vonulásakor és a rendszerváltást követően megtisztelték: Mezőgazdaság Fejlesztéséért (FVM 1990), Pedagógus Szolgálatért (OM 1990), Honoris Causa doktor (SZIE 1993), Professor Emeritus (SZIE 1996), Eötvös Koszorú (MTA 1998), Egyetemi Aranyérem (SZIE 2001).

Gödöllőn, június 1-jén a Szent István Egyetem Rektori Dísztermében a magyar növénynevelők nagy családja ünnepelte 85. születésnapja alkalmából. Köszöntőt mondott e sorok írója, tanítvány és utód, a Genetika és Növénynevelés Tanszék vezetője, továbbá méltatták iskolateremtő munkáját Molnár József professzor, egykori tanítvány, a Szent István Egyetem rektora, Kertész Zoltán c. egyetemi tanár, tanítvány, az MTA Növénynevelési Bizottságának elnöke, Balla László egyetemi magántanár, tanítvány, a Magyar Növénynevelők Egyesületének elnöke, Velich István professzor, tanítvány a hazai Genetika és Növénynevelési Tanszékek nevében, Szundy Tamás c. egyetemi tanár, tanítvány az MTA Kutatóintézetek nevében és Palágyi András c. főiskolai tanár, tanítvány az FVM Kutatóintézetek nevében. További hozzászólók méltatták szakmaszeretét, emberségét, tisztességét és jóindulatát.

Kedves Professzor Úr, volt és jelenlegi munkatársaid, volt és jelenlegi tanítványaid, barátaid és tisztelőid nevében szeretnék még egyszer sikereiben gazdag alkotó éveket kívánni erőben és egészségben, mindannyiunk és a magyar növénynevelés javára!

PROF. HESZKY LÁSZLÓ SZÍVESSÉGÉBŐL